

НА ОДЕСЬКІЙ ФАБРИЦІ

„Напередодні“, „Людина з кіно-апаратом“.

Режисер сів у м'якому кріслі і вивчав поле бою.

На цей раз воно було невеличке. Дві кімнати. В першій стояв „розкішний“ письменний стіл з інвентарем, що до нього належав і рюкзак. У другій не менш розкішні меблі з золотими ніжками. Там же були погруддя музикантів.

За столом сидів чоловік із срібним волоссям. Коло дверей чекав зругий у високому комірчинові. Це були директор театру та його помічник. Помічник мав докласти, що прийшов музикант. Директору театру належало вислухати гру скрипалів і не прийняти його до оркестру.

Бо скрипаль — єврей і погано одягнений.

Проте і директор і його помічник, не дивлячись на своє буржуазне, за сценарієм, походження були в дуже пошарпаніх сур'ятах.

Помілково думати, що ця пошарпаність костюму не виїде на екрані. Капіталісти в „Джамі Гітлізі“ виїшли дуже зачудними.

За режисером стояв його штаб: оператор, освітлювачі, буцафори, адміністратор та музиканти.

Поле бою лизали шалені й такі промені освітлювальних апаратів. Кішки від них лізли по всіх напрямках. Оператор радився з режисером про розташування тіней від погруддя. Вранці оператор розбив окуляри, після перерви на обід йому привезли нові, і бій продовжувався.

Перші в атаку пішли освітлювачі. Вони пересували лампи за вказівками оператора.

Потім музиканти заграли, здається, „Жовтень“ Чайковського. Директор настроювався, сидячи за столом.

Бучма, в ролі єврея з жовтими крильцями сорочки, що стирчали з-під кам'янки, водив смичком по струнах скрипки в такт оркестру.

Армія страждала від спокі, снігла й солодкаго, порохнявого повітря. Прибиральники підставляли підлогу директорської. У директора постійно одривалася манжета. Один з музикантів був кравець. Він вишивав скрипку і постійно допомогти директорові.

Світало ще збільшало. Режисер дав знак.

Потрібні кадри було знято. За хвилину штаб радився в справі нових позцій.

За кілька днів пізніше фронт перейшов з ательє до одеського міського театру. Погода посушалася, затримуючи вступ кіно-армії.

В основному плані ВУФКУ вище згадані операції зв'язані зніманням картини „Напередодні“ (Реж. Гричер, оператор Калужний, сценарій Гричера й Зина за оповіданням Куприна — „Гамбринус“).

Старі одеські тубільці кажуть, що Куприн ходив по Одесі в золотинних, подібних на лантухи штаних, довгих бичків на Великому Фонтані й туди з рибалками. Старі тубільці також оповідають, що одного разу Куприн пропив все що мав, і його не випускали з Одеси. Він кинув горляку й бичків, і однієї ночі написав „Гранатовий браслет“, що ним і розчланився.

Шивок „Гамбринус“ стоїть на розі Преображенської та Дерибасівської. Там ніколи не танцювали рибалки в тяжких чо-

ботах, і взагалі ніхто не танцював там, де виступав єврей музикант Куприна.

Сценарій має таке-ж відношення до оповідання Куприна, як справжній Куприн до легендарно-одеського, як мільйонний шпик на розі Дерибасівської до шивка з Куприна. Сценаристи зробили Куприна лише відправним пунктом свого сценарія. Дарма тільки вони вобовалися назвати Одесу — Одесою.

Велика доля успіху відбирається у фільмів саме тим, що сценарист та режисер намагаються захопити обличчя справжнього міста, або знімають неозначене місто — місто взагалі, користуючись містом, що існує. В „Неповному багажі“ лезли в проту кіно-фабрики ВУФКУ видаються за американський приморський карантин. Французький бульвар в Одесі не раз грав роллю стритів. На Сабанєєвому мості та Военному спускові (Одеса) багато разів зустрічалися капіталісти неозначеної нації з неозначеними робітниками. Той же Сабанєєв міст був перенесений в картині „За стіною“ в Польщу. По ньому пройшли польський панцирник, розгашуючи робітничу маніфестацію. Вулицю Корюленка, готель „Прага“ та оперний театр у Києві Овдишников намагався видати за старий Париж. Дня відбувався у Франції або Америці, а глядач з радістю пізнавав рідні місця.

Це був маскарад хитрими засобами. З-від маскирання французької крамнички висувалася виїска завода „Шклодув“. Глядач дуже легко розгадував чергове переодягання.

Для осіб, що знають про кіно лише з розмов, Динга Вертов знімає фільм про людину з кіно-апаратом.

При мені він знімав білі перуки з „Ієранни Семіраміди“, банку з „сльозами“ та рожеве серце із встромленою в нього величезною голкою, потім перукарня за роботою. На другий день, викривачи таємниці кіно, Вертов накручував кадри про вибух пароплава та про кіно-бурю. Вибух пароплава був надто сильний. Пароплав полетів у повітря і вдарила оператора. В той же день пропелером, що робить бурю, поранило робітника фабрики.

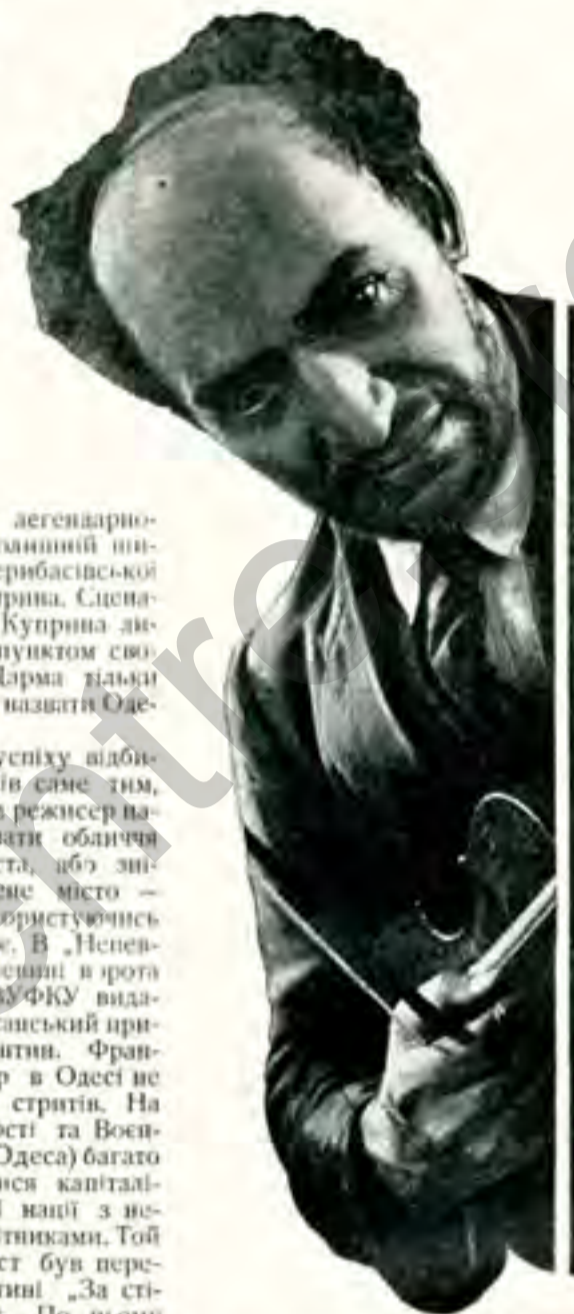
Кіно мстилося за викриття своїх таємниць.

Вертов знімає не тільки кіно-ательє, буцафорські та столярні майстерні, не тільки саме кино-виробництво, але й те, що потрапає в апарат.

Дивно, що до Вертова ніхто не догадався зняти одеський трамвайний парк. Коло одеського вокзалу стоять чотири ангари, вкритих черепицею. Височинь кожного з них в кілька трамвайних вагонів. В кожному з них четверо воріт. Одночасний виліт кількох рядів по 16 трамваїв був-би видонісшем дійсно-вартим симфонією великого міста. Але для цього немає коштів.

Картини Вертова коштують 25 тисяч, тобто на тисяч 20 дешевше звичайної картини. Чому б ВУФКУ не заплатити кілька сотень Одеському Комунальному трамваєві за такі надзвичайні кадри? Це зовсім не суперечило-б методам Вертова, бо лише дуже наївна людина думає, що він ловить факти знезацька.

Мик. Ушаков

А. Бучма в ролі скрипалів в фільму „Напередодні“.

В директора театру. З фільму „Напередодні“.